

Oponentský posudek disertační práce
Oponent: prof. dr. Rudolf Veselý, CSc.

Mgr. Tomáš ŤUPEK

Salafijský islám: ideologické zdroje a interpretace

Autor, mgr. Tomáš Ťupek, v této své předložené disertační práci navazuje v širším kontextu na thema své práce magisterské, v níž pojednal problém tzv. wahhábitského hnutí v souvislosti s dovršením islamisace obyvatel Arabského poloostrova. Třebaže se jedná o události, jejichž počátky sahají do 18. století, jsou vysoce aktuální dodnes jako jeden z významných zdrojů současných duchovních a politických hnutí s místním a mezinárodním, až globálním dosahem a účinkem.

Jelikož wahhábitské hnutí, resp.jeho původce, Muhammad b. Abdulwahháb, vycházeli při formulaci svých reformních zásad ze snahy obnovit způsob života podle vzoru muslimů prvních generací, tzv. salaf, autor, jestliže chtěl se jeho učením dále zabývat, musel se nutně obrátit ke zdrojům, z nichž onen reformátor čerpal. Těmito zdroji byly myšlenky, názory a spisy několika významných středověkých znalců islámského práva (fiqhu) a dogmatu (‘aqídy), stoupců salafijského islámu a hlásících se k hanbalovskému právnímu směru. Z nich pak náš autor pozorně mohl prostudovat díla Ahmada b. Tajmíja (z. 1328) a Muhammada b. Qajjim al-Džauzija (z. 1350).

Thema takto vytyčené je nepochybně po mnoha stránkách velice náročné, a to nejen pokud jde o shromáždění dostatečných pramenů a odborné literatury, nýbrž také pokud jde o jejich obsah a jeho interpretaci. Autor k tomu účelu plně využil svého stipendijního pobytu v Sa‘údské Arábii a svých několika návštěv Egypta. Tehdy nejen shromažďoval literaturu, nýbrž také využil možností debatovat o salafijském islámu s několika jeho stoupci.

Cílem práce stanoveným autorem bylo shrnout vývoj muslimské sunnitské nábožensko právní nauky a vědy a umístění salafijského islámu representovaného v podstatě hanbalovským právním madhabem v systému sunny jako orthodoxie a jeho theoretické pojednání oběma středověkými autory, Ibn Tajmíjou a Ibn al-Gauzíjou a konečně poměřit učení novověkého sunnitského reformátora Ibn Abdulwahhába a jeho realizaci s učením a ideály obou salafijských autorů.

Jsem plně přesvědčen, že autor tohoto cíle úspěšně dosáhl, když jasně vymezil míru závislosti Ibn Abdulwahhába na učení obou autorit a míru samostatného řešení reformních otázek ve shodě se sociálním prostředím, v němž působil a žil.

Práce je založena na širokém informačním materiálu, pramenném a sekundárním. Na aktuálnost problémů vyvolávajících široký zájem muslimů o salafijský islám a o jeho

akademické studium jak v arabských zemích tak mimo ně, odkazuje také materiál autorem shromážděný pro vypracování této práce – jedná se totiž většinou o práce vzniklé v posledních dvou desetiletích.

Je nutno rovněž připomenout, že se jedná o tematiku náročnou také po stránce jasného vymezení okruhů zkoumaných problémů, jasné identifikace problémů relevantních pro splnění cíle práce a jejich presentace se znalostí a pochopením obsahu řady specifických pojmů a termínů v jejich dobovém kulturním a myšlenkovém prostředí. Tu je třeba zdůraznit nutnost znalosti a pochopení řady arabských pojmů, má-li výklad plně vystihnout myšlenku či problém, který tak pojmenován.

Autor také tyto nároky nepochybně svrchovaně splnil.

Problematika disertace, která je rozvržena organicky do tří obsáhlých kapitol (Na cestě k orthodoxii, Ideologická role Ibn Tajmíji a obrana orthodoxie, Muh. b. Abdulwahháb a radikální interpretace salafíje), které jsou ještě dále členěny podle užších problémů, je vyložena jasně, srozumitelně a jednoznačně. Celkové zpracování je vyvážené a na výborné odborné úrovni.

K práci nemám odborných připomínek ani doplňků, ani připomínek k její formální podobě. Jen při citování myšlenek Ibn Qajjima al-Džauzíji bych doporučil uvádět vždy tuto dvojčlenou formu jeho jména nebo vždy jen jednu část. Uvádění někdy jen Ibn Qajjima, jindy jen al-Džauzíju (někdy dokonce jen jako al-Džauzí) může čtenáře zmást a vzbudit dojem, že se jedná o dvě osoby. Také bych u jmen skloňoval jen jméno osobní, zatímco jména v nasabu bych neskloňoval a skloňoval pak až nisbu (ku př. „s Muhammadem ibn Hasan ibn Alí al-Hanafím“). Na s. 13: přívlastky některých abbásovských chalífů: as-Saffáh nikoli Šlechtný, ale Krvežíznivý, Zvrácený, al-Hádí - /Po boží cestě/ Vedoucí, ar-Rašíd - /Správně/ Vedený, al-Amín – Věrný, al-Ma'mún – Chráněný, Zabezpečený). Nepochybně technického původu je mylné uvedení Á'íši jako Muhammadovy dcery (s. 11).

Práci splňuje bez pochyby veškeré požadavky kladené na doktorskou disertační práci. Proto ji plně doporučuji k obhajobě a považuji ji za práci hodnou vysoce kladného hodnocení.

V Praze dne 19. srpna 2009.

Prof. dr. Rudolf Veselý, CSc.

